

v drugem članku videli, razširil po vsem ozemlju. Ta očiščujoči plamen je uničil stoletne, trhle nazore, vmes pa tudi marsikateri moderni, prenagljeni Lombrosov nauk. Iz pepela pa se je vzdignil pomlajeni feniks, ki je mogočno nastopil svojo pot v vse kulturne države, povsod vzprejet z velikanskim začudenjem, morda največ radi svojega novega, nenavadno bujnega perja.

Najbolj neprijazen pa je bil vsprejem v kraljestvu »Justitiae«; tu je bil preganjan, zaničevan, teptan; toda ni se dal ugonobiti in ostal je zmagoslaven. Najboljši podaniki »Justitiae« pa so polagoma spoznali, kolikega pomena in kolika dobrota je ta neavbljeni gost za njihovo kraljestvo. In »Justitia« je prišla za pero in prvič poleg svojih najslavnejših podanikov zapisala neizbrisno v zlato knjigo svojega kraljestva ime sina Higijeje: Cesare Lombroso.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Kedaj se naravni odtok gnojnice ali hoja kokoši na sosedov svet znači kakor posest dotične služnosti? Kakšno obrambo ima sosed zoper tak odtok ali kokoši?

C. kr. okrajno sodišče v Škofji Loki je v pravdi tožnika Franceta T. proti Janezu V. zaradi služnostne prostosti s sodbo od 15. oktobra 1900 C 92/00-5 razsodilo:

I. Odbije se tožbena zahteva, da je toženec dolžan priznati, da:

1. do tožnikovih parc. št. 702 in 701, spadajočih k tožnikovemu zemljišču vl. št. 12 d. o. S., nima nobene služnostne pravice niti on, toženi, niti njegovo zemljišče vl. št. 104 d. o. S. in tudi ne k temu zemljišču spadajoča parc. št. 57, in posebno, da ste tožnikovi parc. 702 in 701 prosti služnostne pravice, da bi se odtekala na parc. 702 toženčeva gnojnica iz njegovega svinjaka in stranišča in da bi hodile na obe parceli toženčeve kokoši;

2. mora vsled tega v 14. dneh vse potrebno ukreniti, in sicer:

a) da se gnojnica iz njegovega svinjaka in stranišča ne bo več odtekala na parc. št. 702, in sicer s tem, da napravi po svojem svetu kanal za odvajanje gnojnice na svoj svet;

b) da njegove kokoši ne bodo več uhajale na tožiteljevi parc. 702 in 701, in sicer s tem, da jih bode imel zaprte na zadostno obgrajenem prostoru.

3.) plačati tožniku v 14. dneh pravnih troške — vse proti zvršilu.

II. Tožnik je dolžan, da plača tožencu na 130 K 33 h odmerjene pravnih troške v 14. dneh proti zvršilu.

Razlogi.

Po pričah Francu P., Ani P. in Mariji H. je dokaz dognan, da se iz toženčevega posestva, oziroma svinjaka, odnosno tudi žganjarnice najmanj 30 let javno in brez vsake ovire gnojnica odteka na tožnikov vrt parc. 702 d. o. S., in po pričah Ani P. v zvezi z Marijo H., Uršo L., Štefanom T. in Marijo T. pa je tudi utrjeno, da toženčeve kokoši najmanj 30 let uhajajo na parceli 702 in 701 d. o. S. in tam brskajo, kopljejo in, samo ob sebi umevno, škodo delajo.

Tako pa je toženec, akoravno za njega, oziroma njegovo zemljišče vl. št. 104 d. o. S. pri zemljišču tožnika vl. št. 12 d. o. S. ni nobena služnostna pravica vknjižena, po §-u 1470 o. d. z. priposestoval, da se sme iz njegovega svinjaka in stranišča odtekati gnojnica na tožnikov travnik parc. 702 d. o. S.

Glede kokoši, ki tudi že nad 30 let uhajajo na tožnikovi parceli 702 in 701 d. o. S., pa toženec služnostne pravice ni priposestoval, ker je po §-u 499 o. d. z. izključena, kajti pašna pravica ne obsega perutnin in je stvar tožnika, ako mu kokoši škodo delajo, zoper toženca postopati v zmislu zakona o obrambi poljščine z dne 17. jan. 1875, št. 8 dež. zak.

Tožbeno zahtevo je bilo pri tem položaju odbiti. Izrek o stroških je utemeljen v §-u 41 c. pr. r.

Na priziv tožnika Franceta T. je c. kr. dež. prizivno sodišče v Ljubljani s sodbo od 19. dec. 1900 Bc III 173/00-2 spoznalo za pravo:

I. Prizivu se deloma ugotovi in sodba sodišča I. stopinje tako izpremeni, da je toženec Janez V. dolžan priznati, da je tožnik Franc T. lastnik zemljišča vl. št. 12 d. o. S. in k temu zemljišču pripadajočih parcel št. 701 in 702; da sta te dve parceli št. 701 in 702 d. o. S. prosti vsake služnostne pravice v korist toženca ali v prid njegovemu zemljišču vl. št. 104 d. o. S. in k temu zemljišču spadajoče parcele št. 57, da sta posebno prosti služnostne pravice, da bi se odtakala na parcelo 702 gnojnica iz toženčevega svinjaka in stranišča in da bi hodile na obe parceli toženčeve kokoši.

Nadaljna tožbena zahteva, da je toženec dolžan v 14. dneh vse potrebno ukreniti, da se gnojnica iz njegovega svinjaka in stranišča ne bode več odtakala na tožnikovo parc. št. 702, in sicer s tem, da napravi po svojem svetu odvodni kanal za odvajanje gnojnice na svoj svet, ter da njegove kokoši ne bodo več uhajale na tožnikovi parceli št. 701 in 702 in sicer s tem, da jih bode imel zaprte na zadostno obgrajenem prostoru — se pa zavrne.

II. Stroški obeh strank na prvi stopinji, kakor tudi stroški prizivnega postopanja se vzajemno pobotajo.

Dejanski stan.

Sodbo sodišča I. stopinje, s katero je bila tožbena zahteva povsem zavrtna in tožnik obsojen v plačilo toženčevih pravnih stroškov — izpodbija tožnik s pravočasno zglašenim prizivom v celem njenem obsegu.

1. zaradi pomanjkljivosti postopanja na prvi stopinji, ker se ni vršil sodni ogled na mestu spornega sveta in so zavoljo tega nejasne tudi izpovedbe prič, katere govore le o enem svinjaku, čeravno ima tožba poleg stranišča v mislih dva svinjaka.

2. zaradi tega, ker je prvi sodnik neopravičeno smatral dokazanim, da je toženec pridobil s priposestovanjem pravico, da se sme gnojnica z njegovega sveta odtekati na tožnikov svet in

3. zaradi napačne pravne presoje stvari glede dozdevne pravice, da smejo toženčeve kokoši zahajati na tožnikov svet brskati in škodo delati.

Prizivni predlog gre na to, naj se po eventualni dopolnitvi dokaznega postopanja v zmyslu prvonavedenega prizivnega razloga sodba sodišča I. stopinje izpremeni in tožbeni zahtevi ugodi, tožencu pa naloži povrnitev pravnih stroškov; oziroma, naj se sodba razveljavi in stvar vrne sodišču I. stopinje, da dopolni razpravo v zmyslu prizivnega razloga pod št. 1 in sklene potem novo sodbo.

Te prizivne razloge je tožnikov zastopnik izvajal tudi na prizivni razpravi, poudarjaje osobito nepravilnost nazora prvega sodnika glede vprašanja priposestovanja.

Toženčev zastopnik je te prizivne razloge pobijal za neosnovane ter predlagal, naj se sodba potrdi in tožencu prisodijo tudi stroški prizivnega postopanja.

V pojasnitev dejanskega stanja na prizivni razpravi povprašan je toženec navedel, da gnojnica vsled naravne lege pritaka v neko plitvo jamico, katera je na njegovem svetu naravno nastala in je blizo tožnikove parcele; kadar se ta dolinica napolni, gre gnojnica čez in se sama od sebe odtaka na tožnikov svet. Jarkov, po katerih bi se gnojnica nalašč odvajala od svinjakov ali stranišča v to jamico, ali pa od tukaj naprej na tožnikov svet, ni toženec nobenih naredil ali izkopal in jih tudi nikdar ni bilo. — Sedaj, že med pravdo je toženec dal en voz ruše nasuti, vsled česar se je naravni odtok gnojnice zadelal.

Tožnik je te dejanske navedbe toženčeve potrdil.

V drugem se je sklicevati na dejanski stan, ugotovljen po prvem sodniku.

Razlogi.

Prvemu prizivnemu razlogu se je deloma takoj na prizivni razpravi ustreglo s tem, da sta bili stranki povprašani o onih dejanskih okolščinah, katere na prvi stopinji glede odtoka gnojnice niso bile zadostno pojasnjene in katere se zde prizivnemu sodišču odločilne za razsojo te pravne stvari; ker stranki v dotičnih navedbah soglašate, je nepotreben v tem oziru vsprejem dokaza po sodnem ogledu.

Proti tožbeni zahtevi, da ne sme pustiti odtekati gnojnice iz stranišča in svinjakov na tožnikovo parcelo št. 702, se brani

toženec z ugovorom, da je tako pravico priposestoval, ker se je gnojnica z njegovega sveta več nego 30 let tako odtekala, kakor sedaj; prvi sodnik je smatral ta ugovor toženca opravičenim in je radi tega zavrnil dotično tožbeno zahtevo.

V tem oziru je tožnikov priziv utemeljen in ker on rešitev tega vprašanja po prvem sodniku kot nepravilno izpodbija, je na podlagi dejanskih ugotovitev presoјati, je li s strani toženca sploh dokazano priposestovanje kake služnosti?

Toženec sam ni nikdar trdil, da mu pristoja služnost odpeljavanja gnojnice s svojega sveta na tožnikovo parcelo št. 702 (§ 475 št. 7 o. d. z.) in v resnici tudi ni — to priznata obe stranki — nikake umetne naprave, vsled katere bi se gnojnica namenoma odpeljevala na tožnikov svet.

Potrditi in dokazati bi toraj moral toženec, da je prišel v posest in tako tožniku nasproti priposestoval pravico, da je leta dolžan pripustiti naravni odtok gnojnice na svoj svet in da se na tem naravnem položaju ne sme ničesar izpremeniti; pridobitev take služnostne pravice pa toženec ni dokazal; kajti s tem, da se je gnojnica do sedaj vsled naravne lege sveta neovirano odtekala na tožnikovo parcelo, še nikakor ni dokazano, da se je to zgodilo zato, ker je toženec zahteval, da mora to naravno odtekanje gnojnice vsled kake pristoječe mu pravice ostati neizpremenjeno in da se je tožnik temu zahtevanju pokoril.

Ves dejanski položaj kaže na to, da je naravni odtok gnojnice do sedaj sicer dejansko obstal, da se pa to ni zgodilo vsled zahtevanja toženca, da mora tako biti, niti vsled priznanja tožnika, da je dolžan to pripustiti; radi tega pa tudi ni govoriti o priposestovanju kake služnostne pravice toženca in ker si on tako pravico lasti, bilo je dotičnemu delu tožbene zahteve ugoditi in izpodbijano sodbo v tem delu izpremeniti.

Vendar pa iz tega ne sledi, da je toženec dolžan odstraniti dosedanje stanje naravnega odtoka gnojnice na tožnikov svet.

Poudarjati je namreč, da je tak odtok gnojnice naravna posledica uporabe toženčeve lastnine (§ 1305 o. d. z.); ako je toženec — izvršujoč svojo lastninsko pravico — postavil na svoji stavbni parceli št. 57 d. o. S. hišo in k njej spadajoča gospodarska poslopja, nima tožnik še nikake pravice, od njega zahtevati, da mora odstraniti neugodnosti, katere izvirajo zanj

vsled uporabe te pravice toženca. On bi moral marveč trditi in dokazati, da mu pristoja kaka pravica do ustanovitve toženčeve lastninske pravice, n. pr. pravica prepovedi, da toženec na svoji parceli sploh, ali pa vsaj v bližini njegovega sveta ne sme staviti svinjaka ali stranišča tako, da se po naravni legi odteka gnojnica na njegovo parcelo. Take pravice pa tožnik niti trdil ni in radi tega se njegovemu nadaljnemu zahtevanju, da mora toženec sedanje stanje naravnega odтока gnojnice odpraviti, ni moglo ugoditi.

Glede dozdevne služnosti, da smejo toženčeve kokoši hoditi na tožnikovi parceli št. 701 in 702, je že prvi sodnik poudarjal, da toženec take služnosti ni mogel priposestovati; priposestovati pa ni mogel v prvi vrsti radi tega, ker toženec niti trdil ni, da so kokoši zahajale na tožnikov svet vsled njegovega zahtevanja in da so se tožnik ali njegovi predniki takemu zahtevanju pokorili; dokazano je nasprotno, da so le-ti kokoši pojali proč, kadarkoli so jih dobili na svojem svetu.

Ker si je pa toženec tako pravico vendar lastil s tem, da se je izrecno skliceval na priposestovanje, bilo je dotičnemu tožbenemu zahtevku ugoditi in tudi v tem delu sodbo sodišča I. stopinje izpremeniti.

Nadaljnemu zahtevanju tožnika, da mora toženec imeti svoje kokoši zaprte na zadostno obgrajenem prostoru, pa ni bilo moči ugoditi, ker bi to pomenjalo utesnitev toženčeve lastninske pravice, dočim tožnik niti trdil ni, da mu pristoja kaka pravica, zahtevati od toženca, da sme na svojem svetu imeti kokoši le zaprte. Tožniku se bode posluževati drugih zakonitih sredstev, če mu bodo toženčeve kokoši še nadalje delale škodo.

Z ozirom na to, da sta stranki v bistvu po enakem delu zmagali, oziroma propadli v tej pravdi, bilo je obojestranske stroške na I. in II. stopinji vzajemno pobotati (§ 43 in 50 c. pr. r.).

Vsled revizije obeh strank je c. kr. najvišje sodišče z odločbo od 21. marca 1901, št. 1796 razsodilo, da se reviziji toženčevi ne ugoti, reviziji tožnikovi pa deloma ugoti, da se sodba prizivnega sodišča deloma potrdi, deloma pa izpremeni in sploh spozna za pravo: Toženec je dolžan:

I. priznati, da je tožnik lastnik zemljišča vl. št. 12 d. o. S. in k temu pripadajočih zemljiških parcel št. 701 in 702, da sta

te dve parceli prosti vsake služnosti v korist toženca ali njegovega zemljišča vl. št. 104 d. o. S. ter k temu spadajoče parcele št. 57 in posebno služnosti, da bi se odtakala gnojnica iz toženčevega svinjaka in stranišča na parcelo št. 702 in da bi hodile toženčeve kokoši po obeh tožnikovih parcelah.

II. ukreniti v 14. dneh vse potrebno, da se gnojnica iz njegovega svinjaka in stranišča ne bo več odtakala na tožnikovo parcelo.

III. povrniti v 14. dneh tožniku polovico stroškov vseh treh stopinj, določenih na 435 K 85 h, v znesku 217 K 92 h — vse proti zvršilu.

IV. Nadaljna zahteva, da bi bil toženec dolžan po svojem svetu napraviti odvodni kanal za odvajanje gnojnice iz svinjaka in stranišča na svoj svet in svoje kokoši imeti zaprte na zadostno ograjenem prostoru, da ne bi več uhajale na tožnikovi parceli št. 701 in 702 — se pa zavrne.

Razlogi:

Kar se tiče odtekanja gnojnice iz toženčevega svinjaka in stranišča na tožnikovo parcelo št. 702 dav. obč. S., je pritrđiti nazoru prizivnega sodišča, da v tem slučaju ne gre za služnost v zmislu §-ov 475-477 obč. drž. zak., zakaj toženec ni nikakor s svojim delom učinil tega odtakanja in tudi ni trđil ali dokazal nobene okolnosti, iz katere bi izhajalo, da je kdaj zahteval dopustitev odtekanja gnojnice na zemljišče tožnika ali njegovih prednikov v zmislu §-a 472 obč. drž. zak. kakor pravico in tako stopil v zmislu §-a 313 ibid. v posest te pravice. Okolnost pa, da se je to odtekanje po prirodnih zakonih vršilo dolgo vrsto let, ga še ne opravičuje, da bi smel kakor svojo pravico zahtevati, naj se to stanje vzdrži, in se opirati na priposestovanje, ki se niti začelo ni do zdaj, ker mu manjka bistvene potrebnosti, posesti pravice (§ 1460 obč. drž. zak.).

Po pravici je torej prizivno sodišče ugodilo tožbeni zahtevi zastran priznanja služnostne prostosti parc. št. 702, zlasti ker obnašanje toženčevo v tej pravdi jasno kaže, da si lasti odtekanje gnojnice kakor svojo pravico napram tožniku, vsled česar je bil ta v zmislu §-a 535 obč. drž. zak. upravičen tožiti.

Kar se pa tiče odstranitve tega stanja, ki jo zahteva tožnik, po zakonu ni bilo utemeljeno zavrnilo ta del tožbene zahteve na podlagi §-a 1305 obč. drž. zak., zakaj pravico lastnika, da sme s svojo lastnino poljubno ravnati (§ 354 obč. drž. zak.), omejuje § 364 *ibid.*, po katerem se lastninska pravica izvršuje le toliko, kolikor se ne poseza v pravice tretjega. Da pa se je to v navzočem slučaju res godilo z odtekanjem nesnage iz toženčevega svinjaka in stranišča na sosednji tožnikov travnik, je razvidno iz izpovedbe prič Jožefa S., Uršule L., Marije T. in Jožefa G., ki vsi pravijo, kakšno škodo je delalo to odtekanje tožnik.

Tožnik je torej na vsak način upravičen, zahtevati od toženca, naj stori vse potrebno, da se v bodoče onemogoči odtekanje gnojnice. Ako pa tožnik zahteva, naj se zgodi to na določen način, namreč, da napelje toženec gnojnico na svoj svet po kanalu, ki naj ga napravi po svojem zemljišču, sega predaleč, ker ni dokazal, da ima pravico zahtevati, da stori toženec uprav to, in ker so lahko in so očitvidno tudi druga sredstva, da se tožniku ustreže v tem oziru, ker je torej tožencu na prosto dano, odpomoči stvari na tak način, kakeršen mu najbolj prija.

Tudi z ozirom na stopanje toženčevih kokošij na tožnikov vrt je rabsodba prizivnega sodišča upravičena, zakaj tudi tukaj je iz toženčevega stališča v pravdi razvidno, da hoče v tem imeti služnostno pravico, ki si jo je baje pridobil s tridesetletnim zvrševanjem, dočim tudi tukaj o toženčevi pridobitvi kake posesti pravice in tedaj o kakem priposestovanju ne more biti govora, ker toženec niti trdil ni, nikari še dokazal, da je karkoli provzročil, da so hodile kokoši po tožnikovem vrtu, in da je zahteval, da mora toženec to trpeti, temveč je pustil, da so tožnikovi ljudje zapodili kokoši, in se je celo opravičeval, kakor potrjujeta prič Marija H. in Štefan T.

Nasprotno pa je prizivno sodišče nadaljno tožnikovo zahtevo, naj se tožencu zaukaže, da stori potrebno, da kokoši ne bodo nič več uhajale na tožnikov vrt, po pravici zavrnilo, ker tožnik nikakor ni trdil, da uhajajo kokoši na njegov vrt vsled kakega toženčevega delovanja — kar se je prigodilo pri odtakanju gnojnice, ker je povod temu zgradba svinjaka in stranišča

ter toženčeva uporaba — in se mu torej tudi ne more naložiti, da bi odredil vse potrebno proti dogodkom, ki jih ni povzročil, zakaj reje kokoši ni smatrati za toženčevo delovanje, ki je povzročalo invazijo na toženčev vrt.

Kar pa se tiče škode, ki jo je imel tožnik s to invazijo, pristojajo mu druga pravna sredstva, s katerimi se lahko brani proti temu, kakor je to že označilo prizivno sodišče (§-a 384 in 1321 obč. drž. zak., deželni zakon za vojvodstvo kranjsko od 17. januarja 1875 št. 8 dež. zak. in dr.).

Iz rečenega izhaja, da toženčeva revizija, ki se opira na revizijski razlog neprave presoje stvari v zmislu §-a 503 št. 4 civ. pr. r., ni utemeljena v ničemur, tožnikova pa samo v toliko, kolikor je prizivno sodišče popolnoma zavrnilo tožnikovo zahtevo, naj se tožencu zaukaže, da mora odstraniti škodljivi odtok gnojnice po njegovem vrtu.

V tej točki je bilo torej tožnikovi reviziji deloma ugoditi in sodbo prizivnega sodišča po zgorajšnje izpremeniti.

Toženec izpodbija sodbo drugega sodišča tudi s stališča §-a 503 št. 3 civ. pr. reda, češ, da se ne strinja s spisi nazor drugega sodnika, da toženec ni priposestoval pravice, pustiti, da gnojnica iz svinjaka in stranišča odteka na tožnikov vrt. Toda ne glede na to, da se ne izpodbija kaka dejanska premisa, iz katere je izvajal prvi sodnik pri snovanju izpodbijane sodbe, temveč njegovo izvajanje, ki se da izpodbijati samo po §-u 503 št. 4 civ. pr. reda, — se je že zgoraj dognalo, da o toženčevem priposestovanju kake služnosti ne more biti govora, ker toženec nima posesti pravice, in da je potemtakem popolnoma vse jedno, kako dolgo se je vršilo sporno odtakanje.

Če bi bil drugi sodnik o tem tudi napačnega nazora, bi bil ta nazor brez pomena, ker je priposestovanje iz drugih razlogov izključeno.

Ker je tožnik z večjim delom tožbene zahteve na instancah prodril, bilo mu je pripoznati v zmislu §-ov 41, 43 in 50 civ. pr. reda tudi razmeren del stroškov vseh instanc.

b) K uporabi §-a 154 gr. z.

C. kr. kotarski sud u Puli u parnici općine Hrenovice, kao tužiteljice proti Stjepanu D. i Ivanu D. u Puli kao tuženima radi K 279·22 na temelju usmene rasprave provedene uz pristup jedne i druge stranke, odbio je tužbu, s kojom tužiteljica traži, da tuženici budu osudjeni, da plate prituženu svotu u iznosu od K 279·22 sa postotkom od 5% računajući od 27. novembra 1898 sve ovo u 14 dana pod prijetnjom ovrhe.

Činjenično stanje. Tužiteljica, općina Hrenovice zahtjeva K 279·22 za uzdržavanje i bolničke troškove, isplaćene za Stjepana D., oca tuženika, koji kao starac nije sposoban za radnju i ne može uzdržavati sebe s K 21, koje dobiva mjesečno kao mirovinu, i za to morala je tužiteljica, da kroz 84 dana plati po 1 K na dan i po tom spraviti ga u Ljubljansku bolnicu pri S. Josipu, gdje plaća za njega po 1 K na dan. Pošto bi tuženici, kao sinovi i notorično imoviti, morali providjeti za uzdržavanje staroga svoga oca, predlaže tužiteljica, da tuženici budu osudjeni kao u tužbi.

Tuženici se ne drže obvezanima platiti traženu svotu, jer njihovo ekonomično stanje nije takovo, da bi njima bilo moguće za oca skrbiti; oni valja da radom uzdržavaju obitelji; i ako su kućegospodari, duguju iznose: I. Stjepan D. K 2800 sa 6% interesa. II. Ivan D. K 5800. Stjepan D. je i mehanički kovač u Arsenalu s dnevnom plaćom od K 3·94, ali mora uzdržavati obitelj, sastojecu od žene i 4 djece od 9—23 godine, i za to je za 2 njegove djece, primljene u Puljsku bolnicu općina platila relativne troškove za siromaka. Drugi tuženik Ivan D. je vlasnik jedne kovačije, s kojom ne dobiva ni 2 K na dan, a mora uzdržavati obitelj, sastojecu od žene i jedne 23ljetne kćeri.

Tužiteljica pozivajuć se na potvrdu općine puljske od 29. januarja 1897 Br. 17838, iz koje proizlazi, da Stjepan D. posjeduje kmešćinu od K 1600, a Ivan D. od K 14.000, traži, da se, i ako opstoje gori navedeni dugovi, tuženikom mora naložiti, da plate kako je u tužbi pitano. U potvrdi prišeženog vještaka Petra D. iskazano je, da je kuća Stjepana D. vrijedna K 5000, a ona Ivana D. K 11.250. Općina je Puljska pismom od 27. oktobra t. g. Br. 14325 potvrdila, da je bolnične troškove

za 2 djece Stjepana D. platila domovna općina smatrajuć ga siromakom.

Razlozi.

Sinovi su po zakonu dužni providjeti za uzdržavanje roditelja, koji živu u siromaštvu, samo ako mogu to učiniti bez pogibelji, da oni sami padnu u bijedu. Ako se pak uzme u obzir, da otac tuženika imade mjesečnu mirovinu od K 21, s kojom bi, glede na njegovo socijalno stanje, mogao u svojem rodnom kraju životariti, i da njegovi sinovi, i ako su kućegospodari i obrtnici u Puli, moraju plaćati visoke kamate na velike dugove in skrbiti za odgoj mnogobrojne čeljadi u mjestu notorično veoma skupom, te da je posebno glede na Stjepana D., svjedočbom Puljske općine iskazano, da je on smatran siromakom, jer je općina njegove domovine platila bolniške troškove za 2 njegove djece, primljene u bolnicu, moralo se je odbiti tužbu kao neutemeljenu.

C. kr. okružni sud v Rovinju presudio je: Odbija se priziv tužiteljice te biva potvrđena presuda prvoga sudca.

Razlozi.

Na temelju činjeničnog stanja uzima se dokazanim, da tuženici doduše imadu nešto vlastitog imetka, ali da je to zaduženo; da je tuženik Stjepan D. mehanički kovač u Arsenalu s dnevnom plaćom od K 3·94; da ima isti skrbiti za uzdržavanje sebe, žene in četvero djece, da ga je ista puljska općina smatrala siromakom plativši bolniške troškove za dvoje njegove djece; da je sutuženik Ivan D. vlasnik jedne kovačije, al koja mu ne nosi ni po 2 K na dan; da ima isti skrbiti za sebe, ženu i svoju 23ljetnu kćer, te da njihov otac uživa mirovinu u mjesečnom iznosu od K 21.

Iz tih dokazanih okolnosti, odnosno na veliku skupost, koja vlada u Puli, došao je prvi sudac do osvjedočenja, da tuženici nijesu u stanju uzdržavati svojega oca, a da sami ne padnu u bijedu, a da bi njihov otac obzirom na njegovo socijalno stanje u svojem rodnom kraju mogao životariti sa svojim mirovinom. Iz predstojećih okolnosti i na temelju uvažanja prvoga sudca slijedi nužni zaključak, da tuženici u smislu §-a 154 obč. gradj. zak. nijesu dužni platiti utužene svote.

Budući da tužiteljica u svojem prizivnom spisu priznaje, da je činjenično stanje prvoga sudca pravo utvrđeno, nije prizivno sudište moglo upotrebiti drugog dokaznog gradiva, nego ono, što mu ga podao prvi sudac; tim manje se je smatralo ovlaštenim tumačiti utvrđene okolnosti drukčije, nego što ih je sam prvi sudac tumačio.

Iz tih razloga nije bilo ugoditi prizivu tužiteljice, jer neosnovan u zakonu, i morala se je potvrditi presuda prve inštanice.

C. kr. vrhovno sudište rješitbom od 3. aprila 1901 udovoljilo je reviziji, te preinakom presude prizivnog suda, presudilo je: Tuženici dužni su platiti tužiteljici za 14 dana uz svrhu utuženu svotu od 139 for. 61 nč. ili 279 K 22 p. u ime boničnih troškova plaćenih po izvadku računa od 18. listopada 1898 pod A. za opskrbu Stjepana D. starijega (otca tuženika) i suviše kamate od 5% na ovu računavši od dana, kad je tužba bila dostavljena te naknaditi joj u istom roku uz iste posljedice troškove parnice i pravnih lijekova u iznosu od 84 K 80 p., dok imaju sami podnieti vlastite parnične troškove.

Razlogi.

Po §-u 154 gr. z. dužna su djeca, da pristojno uzdržavaju roditelje, koji su osiromašili. Ali ta dužnost alimentacije ne ide tako daleko, da izvrgne pogibelji vlastito uzdržavanje obvezanika. Pošto je pak domovna općina tuženika za opskrbu njihova oca u bonicama u Puli i Ljubljani platila po izvadku računa pod A. krunu na dan, a pošto je njihov otac imao mjesečnu mirovinu od K 21 (biva 70 p. na dan), to valja na temelju parničnih ispadaka prosuditi, jesu li tuženici s obzirom na svoje imovinske prilike, na snagu i sposobnost za rad mogli trošiti 30 p. na dan za uzdržavanje svojega oca, a da kraj toga oni sami ne budu lišeni pristojnoga uzdržavanja ili ne budu spriječeni u ispunjavanju dužnosti, što su nu u prvom redu nametnute kao ocevima obitelji.

To pitanje valja potvrditi po stanju spisa.

Tuženik Stjepan D. ima u Puli nekretnu imovinu vrijednu K 16.000, a dobiva suviše nadnicu od K 3 i para 94 kao mehaničar, a ima da se brine za ženu i četvero djece u dobi izmedju

9 i 23 godine. Drugi tuženik Ivan D. ne samo da ima nekretnu imovinu u Puli vrijednu 14.000 K, već ima i svoju kovačnicu, a nema da se brine nego za hčer od 23 godine. To je sve u presudi utvrđeno, ako je u ostalom i istina po presudnim utvrđenjima, da je nekretno imanje tuženika podložno dugovima, to je ipak nekretno imanje Stjepana D. odbivši dugove još uvijek vrijedno 2000 K, a ono Ivana D. 5450 K. Pored svega toga mogla su oba tuženika, redovito gospodareći, a da kraj toga ne bi bili oni ni njihovi ukućani izvrgnuti pogibelji u prehrani, izbiti dnevni trošak od 30 para za uzdržavanje svojega oca, te nije bilo ni pravo ni pravica naprtiti tu dužnost alimentacije na tužiteljicu domovnu općinu.

Pošto dužnost djece na alimentaciju prednjači ovoj domovne općine, te pošto domovna općina tuženika za njih je trošila, dok su oni morali po zakonskim propisima učiniti taj trošak, to nema sumnje da je ona po §-u 1042 gr. z. i §-ih 28 i 29 domovnog zakona od 3. prosinca 1863 br. 105 L. D. Z. ovlaštena tražiti naknadu od tuženih sinova opskrbljenoga u ime opskrbnih troškova, o kojima se radi.

Postoji dakle iznešeni revizijski razlog pogrešnog pravnog prosudjenja parnice.

Budući opravdan taj revizijski razlog ne treba se baviti sa revizijskim razlogom opreke sa spisima takodjer iznešenom, koji medjutim ne postoji, gdje se kaže, da su ti opskrbni troškovi bili plaćeni od općine puljske.

Po svemu tome valjalo je udovoljiti osnovanoj reviziji te preinakom prizivne presude udovoljiti tužbi osudjujući istodobno tuženike na naknadu troškova parnice i pravnih lijekova (§ 41 i 50 gr. p.).

Dr. I. Z.

Kazensko pravo.

„Lotiti se“ (§ 143. k. z.) znači tudi takšno fizično obnašanje napadalca, ki ovira odpornost napadenca.

Kaz. raz. od 5. julija 1901, št. 1939.

C. kr. deželno sodišče v Ljubljani je s sodbo od 8. januarja 1901 Vr. VI. 766/00-66 oprostilo Janeza Š. in Jožefa T. od obtožbe radi hudodelstva telesne poškodbe v zmislu §-a 143

k. z. po §-u 259, št. 3 k. pr. reda. V razlogih je izreklo prepričanje, da je pač jeden izmed obtožencev zabodel z nožem Janeza P., ker v kritičnem času ni bilo nikogar drugega poleg, in smatralo za dokazano, da obtoženca ter poškodovanec so mahali z rokami, za nedokazano pa, da bi se bila obtoženca kakorkoli dotaknila telesa Janeza P.

C. kr. državno pravdnništvo je podalo ničnostno pritožbo, kateri je c. kr. najvišje sodišče ugodilo, izpodbijano sodbo razveljavilo in o stvari sami spoznalo v zmislu §-a 288, št. 3 kaz. pr. reda za pravo.

»Janez Š. in Jožef T. sta kriva hudodelstva težke telesne poškodbe po §-u 143 kaz. zak., katero sta zakrivila s tem, da sta se v noči od 2. do 3. septembra 1900 v Lescah pri grdem ravnanju, započetem od več ljudi proti Janezu P., in sicer tako, da je le-ta bil na svojem telesu poškodovan ter je vsled tega umrl, in se ne da določiti, kdo mu je prizadel smrtno poškodbo, — lotila poškodovanca, sicer ne z namenom usmrtiti ga, toda vendar v sovražnem namenu, ker sta šla nadenj in vihtela roke. Radi tega se ju obsodi po istem paragrafu z uporabo §-a 54 kaz. zak. vsakega na težko ječo 8 mesecev, poostreno s trdim ležiščem vsakih 14 dni, ter v zmislu §-a 389 kaz. pr. reda v povrnitev stroškov kazenskega postopanja in zvršitve.

Razlogi.

Iz ugotovitev prve sodbe je razviden ta stvarni položaj:

Dne 2. septembra 1900 zvečer so bili v gostilni R. v Lescah Janez P., Janez Š. in Jožef T. Prvi ga je imel že malo v glavi in je pel neko narodno pesem. Drugima pa se je zdela pesem zabavljiva in satirična, obračala sta jo nase ter sta radi tega pevca prijela. Začel se je kreg, ki se je pa kmalu brez škodljivih posledic polegel. Nato so šli vsi trije v gostilno T., kjer je bil ples. Š. in T. sta sedla na klop pred plesnim lokalom, a P. je šel noter. Ko je prišel čez nekaj časa ven in je ubral pot po dvorišču, sta skočila Š. in T. proti njemu. Začelo se je ruvanje, pri katerem so vsi trije v klopku z rokami bili. P. je bil zaboden v desno stegno in je umrl na mestu vsled izkrvavenja.

Oprostitev od obtožbe po §-u 143., 2. odst. kaz. zak. proti Janezu Š. in Jožefu T. motivira prvo sodišče, da je sicer do-

kazano, da je bil P. od enega ali drugega obtoženca zaboden z nožem, ker je imel samo z njima opraviti in ni bilo nobenega drugega zraven; ne da se pa dognati, kdo izmed njiju ga je zabodel in tudi ne dokazati, da bi se bili vsi trije med ruvanjem drug drugega prijemali ali suvali, da bi bila obtoženca, oziroma kdo izmed njiju P-a dejansko napadla, dotaknila se njegovega telesa ali ga zadela, tedaj se ga lotila v zmislu §-a 143 kaz. zakona.

Toda napačna je razlaga tega mesta v zakonu, ki jo je podalo sodišče.

Prvi sodnik ne spoznava, da pride usmrtitev v poštev le kot objektiven znak tepeža ali napada v njega skupnosti in kot skupni učinek tega, da pa nasprotno za kaznivost dejanja ni vpoštevati kavzalne zveze med udeležitvijo posameznih individualnih oseb pri tepežu in med njegovim skupnim učinkom. Zategadelj za uporabo §-a 143 kaz. zak. ni važno, ali je individualno prištevati posameznim udeležencem osebno dokazljivo krivdo pri objektivnem izidu tepeža po navadnih zakonih kavzalnosti ali ne.

Iz istega razloga je protivno misli in namenu zakona, če se za kaznivost po §-u 143. kaz. zak. preiskuje, ali je po času, ko se posameznik individualno vtakne v tepež, obdolžiti tega ali onega udeleženca sokrivde pri povzročitvi usmrtitve vsled tepeža, dokler le sploh dejansko obstoje pogoji jednotnega identičnega tepeža.

Dejanske težave, ki se osobito kažejo raziskavanju krivde posameznika pri tepežu so iste, če se poskuša to raziskavanje po meri časovnega preteka ali pa po meri mehničnega stikanja različnih aktov gibanja. V katerem trenutku je bila prizadeta smrtna poškodba, se večinoma sploh ne bo dalo določiti. Taka razmotrivanja niso potrebna k ustanovitvi pogojev za uporabo §-a 143 kaz. zak. Ta kaznuje vsako pripomoč z lastnim telesnim delovanjem pri napadu. Ako posamezniku dejanski napad izpodleti, ga to ne oprostí kazni. Izraza »lotitev«, rabljenega v §-u 143 kaz. zak., pa ni umeti v doslovnem pomenu. Pod to besedo je razumeti marveč vsako fizično obnašanje, koje je smatrati za napad na poškodovanca, torej tudi tako obnašanje, ki ovira odpornost napadenca in ki krepi intenzivnost delovanja in vspeh napadal-

cev. V navzočnem slučaju ni dvoma, da je bil Janez P. z mahanjem enega obtoženca oviran se vspešno braniti proti drugemu, in ker je po stvarnem položaju izključeno, da bi se bilo z rokami vihtelo v kak drug namen, kakor v telesno nevarnost P-jevo, in da bi bil vsled kakega drugačnega delovanja zaboden z nožem, zato je smatrati ravnanje obtožencev za lotitev v zmyslu §-a 143. kaz. zak. in vspeh pripisavati v zmyslu §-a 143. kaz. zak. obema obtožencema.

Ker se to ni zgodilo, je prva sodba pravopomotna, a ničnostna pritožba državnega pravdnistva, oprta na št. 9 a §-a 281. kaz. pr. reda, utemeljena. Tej pritožbi je bilo torej ugoditi, izpodbijano oprostilo razveljaviti in obtoženca, ker sta po prvosodnih ustanovitvah ravnala iz jeze in iz hudobnosti, tedaj sovražno, spoznati v zmyslu obtožbe krivima hudodelstva težke telesne poškodbe po §-u 143. kaz. zak.

Kazen je odmeriti po istem mestu v zakonu. Obtoževalne okolnosti ni, olajševalna okolnost pa je pri obeh obtožencih velika razburjenost radi prejšnjega prepira, pri Janezu Š. nemadeževanost, pri Jožefu T. pa mladost, zakaj izpolnil je komaj dvajseto leto. Pri več takih okolnostih, ki dajo upravičeno pričakovati, da se obtoženca poboljšata, se je smatralo z uporabo §-a 54. kaz. zak. kazen težke ječe 8 mesecev, poostrene s trdim ležiščem vsakih 14 dni, njiju krivdi primerno.

Izrek o povračilu stroškov kazenskega postopanja in zvršitve sloni na določilu §-a 389. kaz. pr. r.

Razne vesti.

V Ljubljani, 15. septembra 1901.

(Dr. Jos. Kaizl †.) Dne 19. pr. m. je nagloma umrl bivši finančni minister dr. Kaizl. Njegova smrt je za narod češki in v gotovih ozirih tudi za avstrijske Slovane sploh hud udarec. Stal je v prvih vrstah avstrijskih državnikov, odlikujoč se z globokim političnim znanjem in veliko bistroumnostjo, poklican, da bi zavzel še visoka odločilna mesta, gotovo ne na škodo narodne enakopravnosti. Porodil se je Josip Kaizl dne 10. junija 1854 v Volyni na Češkem. Za doktorja prava je bil promoviran l. 1876. v Pragi. Potem je nadaljeval svoje narodnogospodarske studije v Strassburgu in tu l. 1878. dobil vseučiliško nagrado za svojo znamenito razpravo: »Der